

negentiende-eeuws kring of eigentijdse antiheldin?

Max Arian, TM 7, oktober 2006

Verwende Nederlanders! Ivo van Hove regisseert Ibsens Hedda Gabler in New York. De kritieken zijn laaiend enthousiast, de toneelprijzen vliegen hem om de oren. De voorstelling daarna in Amsterdam is misschien nog beter maar de kritieken zijn zeer gemengd. Is Ibsen verouderd of zijn de Nederlandse recensenten oudbakken?

De kritieken op Hedda Gabler in regie van Ivo van Hove waren niet over de hele linie slecht. Als je ze allemaal naast elkaar legt, blijkt meer dan de helft uitgesproken positief en minder dan de helft gemengd of slecht. Maar voor veel lezers zal de indruk anders zijn geweest, omdat de dagbladen uit de Randstad - Volkskrant, NRC Handelsblad, Trouw, AD en Parool - erg negatief waren. Regionale bladen, zoals het Eindhovens Dagblad en de bladen van de GPD, waren veel positiever, evenals Het Financieele Dagblad, de weekbladen HP/De Tijd en De Groene en het internetblad TheaterCentraal. Het lijkt er op dat hoe meer je naar het zuiden komt, hoe positiever de kranten zijn: behalve het Eindhovens Dagblad vinden ook de Vlaamse bladen De Standaard en Knack de voorstelling erg goed. Ook lijkt me, al kan ik het niet bewijzen, dat wie later in de tijd naar Hedda Gabler ging positiever reageerde. De landelijke dagbladen gaan vaker naar de première in Amsterdam, waar deze kale voorstelling, die het geheel en al van het spel van de acteurs moet hebben, op zijn kwetsbaarst was.

spiegel

Wie later, in augustus, naar de herneming van deze Hedda Gabler ging kijken zag een intense, geconcentreerde voorstelling, waarbij het publiek zich sterk betrokken voelde en de acteurs hun rollen zeer persoonlijk en tegendraads invulden. Dat is verbazingwekkend, want deze versie van Hedda Gabler is oorspronkelijk ver weg, in New York, ontstaan. Bij The New York Theatre Workshop, met geheel andere acteurs. De productie kreeg daar een groot aantal OBIE-awards (Off Broadway Theatre Awards) en laaiend enthousiaste kritieken. Zo schreef de New York Times dat Ivo van Hove Ibsens tekst gebruikt als een spiegel om een hedendaagse cultuur in te weerkaatsen, waarin isolement, volledig opgaan in jezelf en de behoefte emotionele grillen onmiddellijk te bevredigen de norm zijn. In Amerika werd en wordt de voorstelling ervaren als volstrekt en natuurlijk eigentijds.

Dit is opvallend, omdat in veel Nederlandse kritieken wordt geklaagd dat het stuk uit 1890 zo verouderd is. Hedda zit vast in een huwelijksmoraal die niet meer van onze tijd is en de poging van Judith Herzberg en Ivo van Hove om het stuk naar het heden te transponeren is in veler ogen niet erg geslaagd. Pieter Bots (Het Parool) vindt zelfs dat iemand die Hedda Gabler naar het heden wil verplaatsen zich op glad ijs begeeft: het drama over de vrouw die zich zo ongelukkig voelt over haar huwelijk dat zij een kogel door haar kop jaagt, is diep geworteld in de tijd waarin Ibsen het stuk schreef, zodat een actualisering al snel als anachronistisch en misplaatst overkomt. Wat hem betreft helpt het niet als de makers Hedda als eigentijdse vrouw een sjeke loft laten betrekken, zij blijft hoe dan ook 'een personage uit een andere tijd met andere zeden'.

Ooit was Hedda Gabler misschien baanbrekend en schokkend, vindt ook Eric van der Velden (AD), maar nu is het stuk wijldopig en nadrukkelijk dramatisch. De opfrisbeurt die Van Hove het stuk geeft door de cast alle clichés van zich te laten afschudden brengt het stuk in zijn ogen in het geheel niet dichterbij.

Karin Veraart (de Volkskrant) heeft vooral kritiek op de regisseur. Volgens haar weten de acteurs geen raad met het concept van deze Hedda en vervallen ze daarom in 'overdreven, geëxalteerd spel': ze maken een hoop misbaar, rennen, vechten, schreeuwen en ieder intiem intermezzo wordt afgekapt door verhit gedoe, alsof de regisseur heeft besloten dat de personages niet te dicht bij mogen komen. Jowi Schmitz (NRC Handelsblad) maakt een originele analyse, waarbij zij sterk de nadruk legt op de man-vrouwtegenstelling. Regisseur Ivo van Hove verdeelt de personen in twee kampen, de mannen (nuchter, berekenend) tegenover de vrouwen (hysterisch, onrealistisch). Hedda Gabler wentelt zich in alle negatieve typisch vrouwelijke gevoelens tegelijk: 'Ze is harteloos, jaloers, verveeld, oppervlakkig, machtswellustig en hysterisch'. Binnen in de mens, en vooral de vrouwelijke mens, zit niets dan lelijkheid, is volgens haar de boodschap. De virtuoze acteurs van Toneelgroep Amsterdam moeten zich dit keer in de mal van hun Amerikaanse voorgangers voegen, vandaar hun 'stijve speelstijl'.

In Trouw ziet Arend Evenhuis een omslag als een bliksemschicht, een plotselinge ommekeer van euforie in vergramming, op het moment dat Hedda hoort dat haar man geen professor zal worden. Hij maakt grappen over deze Hedda Gabler, niet meer dan een verwend generaalsdochtertje, boos omdat zij vanwege haar huwelijksreis de uitverkoop bij de Bijenkorf heeft gemist. Daarom is zij als verveelde hedendaagse dertiger voor ons niet tragisch meer.

Martin Schoutens beoordeling in zijn theaterweekboek in HP/De Tijd is genuanceerder. Hij heeft grote moeite met het eerste bedrijf, wanneer hij schrikt van de onverwachte rolopvattingen: Renée Fokker speelt de brave tante van Hedda's man Jurgen met veel vertoon van blote benen. Roeland Fernhout maakt van Jurgen een wel erg blij lul. Celia Nufaar krijgt niet genoeg kans haar rol van huishoudster op te bouwen tot de zwijgende getuige met de rug naar de zaal, die

zij aan het slot is. Maar Schouten krijgt gaandeweg de voorstelling steeds meer oog voor het interessante aan deze tegendraadse rolopvattingen. Hij apprecieert het als Barry Atsma, normaal de lieve, mooie jongen van de groep, de slechterik rechter Brack speelt en Hedda met tomatensap bespuugt. Halina Reijn, die overigens in bijna alle kritieken uitbundig wordt geprezen, bezorgde hem in het laatste bedrijf zelfs kippenvel 'toen ze haar gezicht tegen de zijkant van een piano drukte en vanuit die positie wat tekst zei, gevolgd door stil spel met een vrij gezicht dat een nog diepere indruk maakte'.

Ook Rob Nederpelt (Eindhovens Dagblad) kijkt vol bewondering naar Halina Reijn: bitter en wispelturig domineert zij haar omgeving met lelijke emotionele uitbarstingen en nare opmerkingen. Het stuk is zo een 'onverbloemde kritiek op het kortzichtige heden'. In de versie van Ivo van Hove lopen de tijden door elkaar. De spelers spreken elkaar met u aan, maar ze 'gedragen zich als op-en-top eenentwintigste-eeuwers: ze zijn alleen maar met zichzelf bezig. Medemens hebben soms hun nut, maar zijn vooral lastige verstoorders van de eigen overspannen behoeften en verwachtingen.' Nederpelt heeft als enige in Amsterdam een zelfde voorstelling gezien als de New York Times in Amerika.

levenskreet

De recensenten die positief zijn nemen het niet alleen op voor de voorstelling, maar ook voor het personage Hedda. Wijbrand Schaap (GPD) vindt Halina Reijn de absolute top, haar Hedda is niet depressief, maar woedend op het leven dat er maar niet in slaagt aan haar hoge standaarden te voldoen. Voor Daphne Richter (Financieele Dagblad) is Hedda als enige begiftigd met oprechte, zij het destructieve, gevoelens: maar zij heeft niet de kracht zich aan haar situatie te onttrekken. Loek Zonneveld in De Groene: 'Halina Reijn etst in felle pennenstreken het portret van dit dwaallicht, ze ontleedt Hedda met zo'n chirurgische precisie dat het deze toeschouwer afwisselend heet en koud om het hart werd.' Zij is de toeschouwer steeds twee of drie stappen voor, maar elke zet is hopeloos.

Ook voor Liv Laveyne van Knack is Hedda in deze voorstelling geen hysterica, maar een intelligente vrouw die reikhalst naar meer, anders, een leven buiten de vier muren van haar huis: 'Een moderne vrouw, zeg maar.' In de ogen van Geert Sels (De Standaard) is Hedda een vrouw die groots en meeslepend wil leven, maar zij is blind in een verkeerd huwelijk gestapt. Halina Reijn bezit de gave 'in een fractie van een seconde al haar energie uit haar lichaam te laten spatten'. Dat doet zij tot aan het fatale revolverschot, 'als dood- en levenskreet samenvallen'.

Veruit de langste en meest uitgewerkte recensie is op internet te vinden, geschreven door Gigi Schuiten op Theater Centraal. Zij vindt Halina Reijn formidabel als wispelturige en intelligente generaalsdochter die wanhopig op zoek is naar zingeving maar zich stukloopt op het ontbreken aan grootsheid in het bestaan. Zelfs in haar zelfmoord ademen nog haar hoop en levensmoed door.

De andere karakters bewegen zich rond de hoofdpersoon en versterken daarmee haar verveling en eenzaamheid. Schuiten betreft als enige ook het publiek in haar recensie. Ivo van Hove doorbreekt ogenschijnlijk de vierde wand door de acteurs vanuit de zaal te laten opkomen, maar daarmee creëert hij juist een glazen wand en regisseert daarmee zijn publiek onmiskenbaar in de rol van getuige. In dat interessante spanningsveld wordt een deel van het publiek steeds wreveliger en gefrustreerder, als het poogt de aangebrachte afstandelijkheid te doorgronden. Ivo van Hove houdt zich verre van een moraal en brengt daarmee het publiek in de onbehaaglijke situatie dat het – à la Hedda – moet kiezen tussen zelf reflecteren en dus iets doen of helemaal niets doen: ‘Niet iedereen neemt hem dat in dank af, zo getuigen de plotseling lege stoelen na de pauze en de halfbakken staande ovatie aan het slot.’ Maar daarmee schrijft Van Hove niet alleen een uiterst krachtige en intrigerende uitvoering van Hedda Gabler op zijn naam, ‘maar ook zijn zoveelste geruchtmakende voorstelling’.

volwassenheid

Blijft de vraag hoe de opmerkelijke transformatie van deze voorstelling van Hedda Gabler tot stand is gekomen, vanuit de marge in New York naar het grootste gezelschap van Nederland. Ivo van Hove ziet het probleem niet: ‘Het werkt zoals altijd. Ik kom naar een repetitie, ik heb een idee waarom ik het stuk wil doen, we hebben een concept bedacht en een analyse van de personages gemaakt. Maar natuurlijk zijn er daarbinnen nog verschillende mogelijkheden en dan gaan we gewoon aan het werk. Dit keer had ik de voorstelling al eerst in New York gemaakt, maar in omgekeerde volgorde heb ik dat al eerder gedaan. Zoals met A Streetcar Named Desire. Dat heb ik eerst hier gemaakt en toen in New York. Natuurlijk krijg je daar andere acteurs met totaal andere temperamenten. Met Liz Marvel, die in New York Hedda speelt, heb ik al vaker gewerkt. Zij is wat ouder dan Halina Reijn, dat is al een verschil. Halina is bijvoorbeeld veel heftiger dan Liz. Als ik een zelfde regieaanwijzing voor dezelfde rol aan twee verschillende acteurs geef, zal dat een heel andere uitwerking hebben en een heel ander klimaat geven.

Toch is het niet zo dat de manier waarop de oudere Liz Marvel Hedda in New York speelde de rolopvatting van Halina heeft beïnvloed. Het heeft meer met onze analyse van het stuk te maken en met de samenwerking tussen Halina en mij. We hebben samen een aantal grote en intense dingen gedaan en hier is daar echt een dimensie bij gekomen. Daardoor zit er een grote volwassenheid in Halina’s spel en dat heeft ook te maken hoe het personage Hedda in elkaar zit.

Ons eigen ensemble ken ik natuurlijk heel goed, ik heb er heel goed over nagedacht wie welke rol zou moeten spelen. Het is verrassend rechter Brack door Barry Atsma te laten spelen, maar ik wilde iemand van wie je in het eerste bedrijf gelooft dat hij de leukste en aardigste man van de wereld is. Geleidelijk aan ontwikkelt hij zich tot het meest duistere karakter van het hele stuk en Barry heeft

de kans dat te laten zien met beide handen aangegrepen. Dat is ook goed voor zijn ontwikkeling als acteur. Hij heeft die gang naar de volstreekte duisternis veel gemarkeerder gespeeld dan in de Amerikaanse voorstelling.

In New York gaat dat anders, daar kies ik mensen uit die passen bij de rollen. Voor Brack had ik, hoe zeg je dat tegenwoordig, een gekleurde man gekozen, een Afro-American zegt men daar. Hij had moeite met die gewelddadige eindscène. Hij zei: ik ben acteur geworden om de waardigheid van mijn ras te tonen, en nu lijkt het alsof ik als zwarte man een blanke vrouw verneder. Voor mij was dat een cultuurshock, ik had hem gewoon gekozen omdat ik hem een goede acteur vind, maar voor hem ging het iets anders betekenen. Toch heeft hij het uiteindelijk zo gedaan, omdat hij mij zijn vertrouwen heeft gegeven.

Je kunt de rolopvattingen achteraf tegendraads noemen, maar wat ik heb gedaan is alleen maar het stuk zonder vooroordelen lezen, zonder de beelden van eerdere voorstellingen. Ik probeer, als ik dit soort klassieke stukken doe, te lezen wat er staat en wat dat vandaag kan betekenen. Zo zijn we tot deze voorstelling gekomen. Ik heb de ruimte klein gemaakt, het toneel is bijna leeg, een stoel, een bank. Het komt helemaal aan op het spel van de acteurs, ze staan er bijna naakt tussen aanhalingstekens, het is voor hen de ultieme uitdaging. We zullen het stuk zeker blijven spelen. Eigenlijk is het gemaakt voor de nieuwe zaal die in 2008 klaar komt. Dan komt het stuk zeker nog een aantal weken naar Amsterdam terug, we zijn immers een gezelschap met een repertoiresysteem.

Ook de reacties waren verschillend in Amerika en hier. In New York waren de reacties uitzonderlijk goed. Hier schreven sommige kranten dat het een ouderwets stuk is dat ik alleen maar in een nieuwe setting heb gezet. In New York werd het echt ervaren als een stuk dat over hen zelf gaat. Het is daar een groot succes geweest en wordt ook nu nog gespeeld. Laatst hoorde ik dat er nu, als er een Ibsen-voorstelling is, altijd aan onze Hedda Gabler wordt gerefereerd, als een ijkpunt.'

In een vorig nummer van TM hebben twee jonge auteurs, Floortje Bakkeren en Simon van den Berg, er hun twijfel over uitgesproken of de krantenrecensies over pakweg tien jaar nog zullen bestaan. Misschien zijn ze dan allang vervangen door ongelijksoortige reacties op internet. Mij valt het op dat daar vaak diepgravender kritieken te vinden zijn dan in de meeste kranten. Ruimtegebrek speelt veel minder een rol in de gratis te betreden digitale wereld. Er is ook niet die opgelegde hijgerigheid die de krantenredacties van hun kunstmedewerkers eisen. Liever één goede beschouwing op internet dan tien korte snertstukjes in de krant. Het gaat niet om digitaal of gedrukt, maar om nadenken, open staan, iets durven te ondergaan en dat weer kunnen overbrengen op de lezer.

Karin Veraart, de Volkskrant:

Hedda Gabler gaat ten onder aan overdrijving

‘Wanhopig, ellendig, destructief tegen wil en dank is de Hedda van actrice Halina Reijn... Het zit diep in haar: de wil iets groots te doen en de onmacht die haar parten speelt. Het is een innerlijke oorlog die hier centraal staat, die op steeds donkerder wijze naar buiten stulpt... Op Celia Nufaar als huishoudster Berte na, maakt iedereen met een hoop misbaar zijn of haar (non)gevoelens wereldkundig, ze rennen, ze vechten, ze schreeuwen. Heel even denk je dat de acteurs de slechte akoestiek van de Amsterdamse Zuiveringshal willen bedwingen, maar juist als ze het klein houden, zijn ze beter verstaanbaar en is de interesse voor de personages ook direct weer gewekt. Maar alsof de regisseur heeft besloten dat die niet te dichtbij mogen komen, wordt elk intiem intermezzo afgekapt door verhit gedoe. Dat wekt ergernis op en op den duur onverschilligheid.’

Jowi Schmitz, NRC Handelsblad:

Hedda Gabler is jaloers en hysterisch

‘Van Hove lijkt van te voren de kampen te hebben verdeeld. In zijn Hedda Gabler is het Man tegen Vrouw. Er is geen enkele scène waarin een man en een vrouw niet binnen vijf minuten in schreeuwen uitbarsten. Daarbij zitten de mannen in het kamp van nuchtere berekening, terwijl de vrouwen hysterische en nogal onrealistische verlangens nastreven... Hedda Gabler mag zich wentelen in alle negatieve vrouwelijke gevoelens: ze is harteloos, jaloers, verveeld, oppervlakkig, machtswellustig en hysterisch. Deze Hedda Gabler is een remake... Het zou de stijve speelstijl van de anders toch virtuoze acteurs van Toneelgroep Amsterdam kunnen verklaren: ze moeten zich voegen in de mal van een voorganger... De consequente lijn van Van Hove wekt bewondering, maar zijn boodschap is wel erg nadrukkelijk, onder het gesuikerde laagje van de mens, en dan vooral van de vrouwelijke mens, zit niets dan lelijkheid.’

Eric van der Velden, AD:

Zelfdoding Hedda Gabler beroert te weinig

‘De Scandinavische somberte die meestal aan Ibsen wordt gekoppeld, ontbreekt gelukkig. Energiek en speels schudt de cast de psychologische clichés van zich af. Toch haalt deze opfrisbeurt het stuk niet dichterbij. De uiteindelijke zelfdoding van Hedda beroert te weinig. Je zit erbij en je kijkt ernaar.’

Pieter Bots, Het Parool:

Hedda is te veel uit een andere tijd

‘Rastragédienne Halina Reijn kan de titelrol moeiteloos aan, en voorziet haar personage van nieuwe accenten. Zij zet verveling om in agressie, ze maakt de destructie van Hedda voelbaar en geeft haar ook vileine trekjes. Het mooiste facet

van haar rolinterpretatie, haar melancholie, had echter nog meer ruimte kunnen krijgen. Eén maal speelt ze mistroostig met de lamellen, en slechts dan zie je een glimp van haar levensgrote onbehagen. Dat is te weinig om mee te gaan met Van Hoves visie op Hedda Gabler. Hij beschouwt het als een “zelfmoordstuk”, waarin haar existentiële innerlijke pijn tot het fatale einde leidt. Ibsens plot is echter zo doortimmerd, dat Van Hove het stuk niet zo eenvoudig naar zijn hand kan zetten. Hedda zucht toch te zeer onder de negentiende-eeuwse huwelijksmoraal en het gebrek aan emancipatie.’

Arend Evenhuis, Trouw:

Echtgenoot Gabler heeft ‘z’n ouwe toffeltjes’ weer aan

‘Alles lijkt kortom aanwezig om de tragische heldin van de Noorse toneelschrijver Henrik Ibsen eens even glorieus en hartstochtelijk ten tonele te brengen. Maar in de encensering van regisseur Ivo van Hove gebeurt dat niet. Je gelooft niet in zijn Hedda, in haar ‘vrouwenpijn’, in haar tragiek. of in haar vermeende tragiek, want is de Hedda van de honderd jaar geleden gestorven Ibsen nu eigenlijk nog wel tragisch? Zelfs als we haar als verveelde hedendaagse dertiger zien? Wat mij betreft mooi niet. Hooguit is ze een verwend generaalsdochtertje dat chagrijnig is omdat ze op huwelijksreis was terwijl de Bijenkorf de jaarlijkse Dolle Dwaze dagen organiseerde.’

Martin Schouten, HP/De Tijd:

Een vrouw verveelt zich

‘Met het eerste bedrijf had ik moeite... Tante, een braaf mens die het duf-burgerlijke vertegenwoordigt, is nu een seksbom die zich met veel vertoon van blote benen begerig op Jurgen stort... Jurgen wordt door Fernhout daarbij neergezet als een wel erg blije lul, wat niet klopt met wat we later van hem zien. Berte zal in het laatste bedrijf, met fatale ontkenning, als een soort Grieks koor zonder tekst rug zaal zitten, een sterk beeld. Maar zo’n rol als getuige van het drama moet je opbouwen, en dat was niet gebeurd, ze had te weinig te doen gekregen van de regisseur. Dat is mijn kleine nee bij een voorstelling die verder een groot ja in me los woelde. Het was een aangename verrassing om Barry Atsma, de lieve, mooie jongen van de toneelgroep, te zien in de rol van een slechterik als rechter Brack, die Hedda bespuugt met tomatensap... Maar het draaide natuurlijk vooral om Halina Reijn, een kanon van een actrice die, hoewel we de hele avond haar benen mochten zien, vooral werkt met haar kop en haar armen. En vooral met een fantasie die haar een ongelooflijke reeks detailleringen had ingegeven... Midden in het leven staan we in de dood die ons nog even tussen haakjes heeft gezet, en Hedda haalde haakjes weg.’

Rob Nederpelt, Eindhovens Dagblad:

Egoïsme beheerst jongste Hedda Gabler

‘Is Hedda nu de sterke, vrije vrouw die zich roekeloos met de mannen wil meten in het strenge en gezapige burgermansmilieu dat Henrik Ibsen rond 1890 aantrof in de Noorse provinciesteden? Regisseur Ivo van Hove denkt daar anders over. Hij laat zien dat je Hedda Gabler ook kunt spelen als onverbloemde kritiek op het kortzichtige heden... Bij Hedda (Halina Reijn) is dat tot in het extreme doorgevoerd. Bitter, wispelturig – ze domineert haar omgeving met lelijke emotionele uitbarstingen en nare opmerkingen. Ze smijt met bloemen, krijst en schreeuwt. Toch speelt Reijn haar rol indrukwekkend, omdat ze achter dit verwende wangedrag zichtbaar lijdt aan een diepe en onherstelbare treurigheid. De depressiviteit straalt van haar af.’

Geert Sels, De Standaard:

Wat te doen met dit leven?

‘De scenograaf Jan Versweyveld heeft een magistrale oplossing bedacht voor de speelruimte. Hij heeft de kartonplaten van op het podium doorgetrokken langs de zijwanden van de zaal. Boven het publiek hangt een immens lichtraster. De huiskameropstelling, waarin de stukken van Henrik Ibsen zo vaak gespeeld worden, beperkt zich niet tot het podium, maar is opengetrokken over de hele zaal. En het publiek zit er mee in... Hedda Gabler is een van die machtige vrouwenrollen uit de theatergeschiedenis. Ze is een vrouw om te aanbidden, die groots en meeslepend wil leven, die haar organen voelt trillen en haar huid voelt jeuken. En toch stapt ze haar ongeluk in door met Jurgen te leven... Hedda is blind geweest, maar in dit stuk begint ze te zien... De dood komt halverwege een boze uitroep. Doods- en levenskreet vallen samen.... Toneelgroep Amsterdam brengt een coherente versie van deze late Ibsen, waarbij het toneelbeeld een hoofdstuk bijschrijft aan de scenografiegeschiedenis.’

Wijbrand Schaap, BN de Stem:

Halina Reijn is bloedlink als Hedda Gabler

‘Atsma speelt de sluwe chanteur Brack – grover en gevaarlijker dan hij ooit was. Roeland Fernhout is een perfecte echtgenoot, maar minder een druif dan een verwend kreng. Jacob Derwig laat de losbol en vrouwenverslinder Lövborg nu eens van zijn meest kwetsbare kant zien... Maar de top is Halina Reijn. Met al haar redenen voor depressie is Hedda Gabler in Halina Reijns opvatting geen depressieve vrouw geworden. Integendeel. Deze Hedda Gabler is niet depressief, maar bloedlink. Het is woede die haar uiteindelijk drijft tot haar buikschot.’

Liv Laveyne, Knack:

Halina speelt Hedda

‘Hedda Gabler is onmiskenbaar een negentiende-eeuws stuk, maar de heldin van Ibsen is van alle tijden... Van Hoves Hedda is geen hysteric, maar een intelligente vrouw die reikhalst naar meer, anders, een leven buiten de vier muren van haar huis. Een moderne vrouw, zeg maar... Het behoedt deze Hedda Gabler niet van gedateerdheid, maar met de vertolking van Halina Reijn blijft wél de figuur Hedda Gabler overeind als een tragische (anti?)heldin.’

Daphne Richter, Het Financieele Dagblad:

Oprecht, destructief gevoel

‘Hedda Gablers wereld is een schijnveilige. De mensen om haar heen negeren haar innerlijke onrust en verlangens... Egoïstisch, manipulatief en pragmatisch jagen de personages hun persoonlijke “targets” na. Pijnlijk is dat Hedda als enige begiftigd is met oprechte, zij het destructieve gevoelens. Maar zij heeft niet de kracht om zich aan haar situatie te onttrekken... Wanneer Hedda alleen is kijkt zij vanaf de rand van het toneel de zaal in. Alsof ze zichzelf in al haar ondoorgrondelijkheid uitlevert aan het publiek... een dubbelzinnige ervaring: een duister mensbeeld, een mooie voorstelling.’

Loek Zonneveld, De Groene Amsterdammer:

Een heftig doodsverlangen

‘Geen mythische hel met de hoofdletter H (“wie hier binnentreedt, late alle hoop varen”), maar een hel met de kleine letter “h” van huis-vol-beklemming. Halina Reijn sprokkelt in gestiek, in mimiek in een tergende en jankende tekstbehandeling meesterlijk de elementen bij elkaar van een jonge vrouw die op een verkeerd moment in een foute wereld is gespuugd. Haar Hedda is een geboren zelfmoordenaar. In dit leven is er geen leven. Niet voor haar... Een gruwelijk stuk. Een messscherpe voorstelling. Die lang nadreunt.’

Gigi Schuiten, TheaterCentraal.nl:

Glansrollen voor Reijn en Atsma in intrigerend Hedda Gabler

‘Reijn is formidabel als wispelturige en intelligente generaalsdochter die wanhopig op zoek is naar zingeving maar zich stukloopt op het ontbreken aan grootsheid in het bestaan. Ze grist het gedrag van haar omgeving naar zich toe en trekt het uiteen, onderzoekt het, speelt ermee, manipuleert mensen en zet ze tegen elkaar op. Maar al haar pogingen ten spijt ziet Hedda geen kans zichzelf in een voor haar aanvaardbare context te plaatsen. Waar Van Hove de vierde wand ogenschijnlijk doorbreekt door de acteurs vanuit de zaal te laten opkomen en de zaal zelfs als podium gebruikt, creëert hij daarmee juist een haast tastbare glazen wand en regisseert zijn publiek onmiskenbaar in de rol van getuige. Dat levert

een interessant spanningsveld op waarin een deel van de toeschouwers steeds wreveliger en gefrustreerder raakt in zijn pogingen de door Van Hove aangebrachte afstandelijkheid te doorgronden... Terwijl van meet af aan duidelijk is dat Hedda – bijna vastberaden en zelfbewust – onderweg is naar haar ondergang, ademen zelfs in haar zelfmoord nog haar hoop en levensmoed door... In wezen laat Van Hove alleen maar zien hoe weinig en tegelijkertijd hoeveel er voor nodig is om tot ingrijpende keuzes te komen... En daarmee schrijft Van Hove niet alleen een uiterst krachtige en intrigerende uitvoering van Hedda Gabler op zijn naam maar ook zijn zoveelste geruchtmakende voorstelling.'